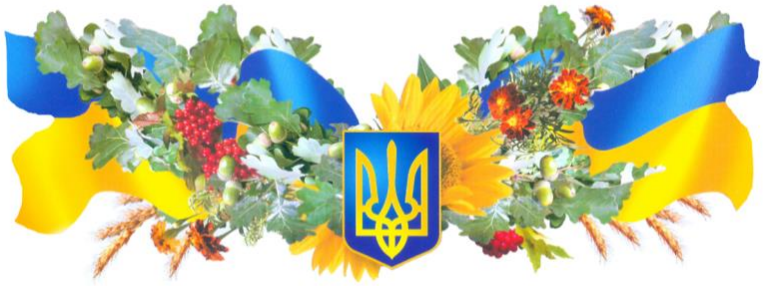
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ГО «НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ імені АНДРІЯ МАЛИШКА

КАФЕДРА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ



УКРАЇНСЬКА МОВА ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА В УКРАЇНІ І СВІТІ

XIX Всеукраїнська науково-практична конференція
з міжнародною участю
до Дня української писемності й мови

28 жовтня 2025 року

Київ – 2025

УДК 80.06
У 34

Рекомендувано Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 3 від 30 жовтня 2025 року)

Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі: Матеріали XIX Всеукраїнської науково-практичної конференції /відп. ред. С.В. Шевчук, відп. за випуск Ю.Б. Виноградова, О.В. Дияк. Київ : Вид-во Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, 2025. 112 с.

У збірнику подано статті й тези мовознавців, молодих учених і здобувачів першого (бакалаврського), другого (магістерського), третього (освітньо-наукового) та наукового рівнів вищої освіти, які брали участь у конференції та круглому столі. Тематика доповідей охоплює питання мовної політики та мовної культури в Україні в контексті актуальних суспільно-політичних процесів, проблеми української мови як чинника національної самоідентифікації, як засобу формування національної свідомості українського суспільства, аспекти професійної комунікації в освіті, сучасні тенденції розвитку лексикології, морфології, термінології та фразеології української мови.

Викладачам, учителям, журналістам, державним службовцям, здобувачам усіх рівнів вищої освіти й усім, хто прагне надати сили українському слову у професійній царині.

Редакційна колегія:

Шевчук Світлана Володимирівна, завідувач кафедри культури української мови, академік ГО «Національна академія наук вищої освіти України», кандидат філологічних наук, професор – **відповідальний редактор;**
Виноградова Юлія Борисівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – **відповідальний секретар;**
Глущик Сергій Васильович, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – **модератор;**
Дияк Олена Володимирівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – **відповідальний секретар;**
Лобода Тетяна Михайлівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат педагогічних наук.

© Автори статей, 2025
© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2025

3. Євтух В. «Зумери» і «альфа» стають дорослими – які знання їм потрібні: контроверсійні пролегомени. Київ 2024. с. 5-11

4. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О.І. Пометун, Г.О. Фрей-ман. - К.: Генеза, 2006. 328 с

5. Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: український і зарубіжний досвід: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. 340 с.

6. Шевчук С., Клименко І. Українська мова за професійним спрямуванням : Підручник. 2-ге вид., К Алерта, 2011 696 с.

Коляда Ігор

Семеній Богдан

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

РОЛЬ МОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ДИТЯЧИХ РОКІВ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ГЕНЕРАЛА ВАЛЕРІЯ ЗАЛУЖНОГО

Формування національної самоідентифікації особистості починається не зі шкільної лави чи професійного становлення, а з перших років життя — з родинного оточення, мови, віри, традицій, які наповнюють щоденний побут дитини. Дитячі роки майбутнього Головнокомандувача Збройних Сил України генерала Валерія Залужного проминули у глибоко українському культурно-мовному середовищі, що стало духовним підґрунтям його громадянської позиції, моральної твердості та відчуття відповідальності перед народом [3, с. 18].

Валерій Залужний народився 8 липня 1973 року в місті Новоград-Волинському (нині — Звягель) Житомирської області, на батьківщині свого батька Федора Івановича Залужного, однак його раннє дитинство тісно

пов'язане з Чернігівщиною — малою батьківщиною матері, Клавдії Василівни. Саме у селі Семенівка Менського району, серед мальовничих краєвидів Менщини, минули його перші роки життя. Це середовище мало не лише етнографічну, а й світоглядну вагу. Мова, побут, пісня, звичаї — усе це ставало тим «першим університетом», у якому хлопчик засвоював сутність українського духу[3, с. 18].

Менський край — давня українська земля, відома своїми історичними традиціями, працьовитістю, глибокою вірою та народною мораллю. У роки дитинства Залужного село Семенівка було типовим зразком сільського життя: невелика громада, праця в колгоспі «Зоря», прості, але щирі людські взаємини. Саме в такій атмосфері, серед людей, що жили працею, шанували Бога та поважали одне одного, формувався характер майбутнього воєначальника [1].

Вирішальну роль у цьому процесі відіграв дідусь Василь Кондратенко — учасник Другої світової війни, глибоко віруюча людина, яка стала для Валерія першим моральним наставником. Його хата у Семенівці була не лише місцем родинного тепла, а й осередком духовності: у кутку висіли ікони, вишиті рушники, лампадка, що горіла з покоління в покоління. Цей простір став школою віри, любові та людяності, де мова, пісня й молитва поєднувалися у єдину мелодію українського буття [4].

Валерій Залужний згадує, що саме в діда й бабусі він уперше відчув безумовну любов, турботу і духовний затишок. «Дідусь і бабуся, — писав він, — зробили з мене людину. Вони дали мені відчуття любові, відповідальності та совісті — цей багаж залишився зі мною на все життя». У цьому зізнанні — суть українського родинного виховання, де мораль передається не повчанням, а прикладом [3, с. 19, 29].

Дідусь Василь прищепив онукові глибоку віру в Бога, навчив молитися й розуміти відповідальність перед власним сумлінням. Незважаючи на радянські заборони, саме він наполіг на хрещенні маленького Валерія у Андріївській церкві сусіднього села Стольне, де сам співав у церковному хорі. Цей акт, здавалося б, звичайний для українського села, мав глибинне символічне

значення — долучення до духовного кореня нації, який не змогли викорінити жодні імперські режими [3, с. 30].

З роками цей духовно-мовний досвід дитинства перетворився для Залужного на моральний компас у житті. Його повага до людей, скромність, глибока людяність — не випадкові риси, а відображення того виховного середовища, у якому любов до ближнього та віра у Бога поєднувалися з щоденною працею і повагою до рідної мови. Недаремно сучасники відзначають його вміння зберігати емпатію навіть у найважчі часи війни — рису, що бере початок саме з тих дитячих уроків доброти, отриманих у Семенівці [3, с. 30].

Мова, якою звучали пісні бабусі, молитви дідуся, щоденні розмови в родинному колі — стала не лише засобом комунікації, а й формою духовного зв'язку з українським світом. Вона формувала свідомість майбутнього військового так само, як і дисципліна чи навчання. Мовне середовище стало тим непомітним, але фундаментальним чинником, що визначив його ідентичність як українця, командира і громадянина.

Отже, мовне та духовне середовище дитячих років Валерія Залужного — це не лише частина його біографії, а джерело формування національної самоідентифікації. Саме в родинному домі, серед живої української мови, віри та любові, визріла особистість людини, яка в критичний момент історії України змогла поєднати стратегічний розум із людським серцем. Мова дитинства, віра предків і моральна спадщина села Семенівки стали невидимим, але незламним фундаментом його служіння Батьківщині.

Література

1. Андрієнко І. «Менщина Історична. Історія Мени від дохристиянської епохи до нашого часу. газети «Менщина» № 30 від 25 липня 2013 р». URL: https://mena.org.ua/blog/menschyna-istorychna-istoriya-meny-vid-dohrystyyanskoji-epohy-do-nashoho-chasu/ (дата звернення 09.10.2025).

2. Долгоновська Л. «Залізний генерал. Уроки людяності». Х.:Віват, 2024. 208 с.

3. Залужний В. «Моя війна»: Роман / Валерій Залужний. Івано-Франківськ: Вавилонська бібліотека, 2024. 260 с.

4. «Історія міст і сіл УРСР. Семенівка, Менський район, Чернігівська область». URL: https://ukrssr.com.ua/chernig/menskiy/semenivka-menskiy (дата звернення 04.10.2025).

Коляда Ігор

Юхименко Вікторія

Український державний університет імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИЧНОСТІ КОМАНДИРА МІНОМЕТНОГО ВЗВОДУ БОГДАНА САГУНА: СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ

Формування національної самоідентичності молодого покоління українців набуває особливого значення у контексті викликів, що постали перед державою в умовах широкомасштабної збройної агресії РФ проти України. Біографія молодшого лейтенанта Богдана Сагуна є прикладом органічного поєднання сімейних цінностей, особистісного розвитку та національної відповідальності, що в критичний для держави момент трансформувалося у безкомпромісну готовність захищати незалежність України.

Народився Богдан 13 жовтня 1996 року у Києві в родині офіцера ЗСУ Сагун Андрія Вікторовича та Олександри Юріївни [3, с. 8]. Батьки та бабуся Арещенко Ольга Іванівна стали тим сімейним середовищем, що формувало його особистісні якості. Мама навчала сина зваженості у прийнятті рішень та бути кмітливим. Тато вчив наполегливості, сміливості, витривалості, долати труднощі. Бабуся Оля привчала Богдана до чіткого дотримання режиму дня та здорового способу життя [3, с. 9].

Показовим для розуміння формування національної свідомості майбутнього офіцера ЗСУ Сагуна Б.А. є епізод, коли він запитав бабусю Ольгу,